

FIZJOGRAFIA

Subdyscyplina geografii opisująca fizyczne cechy powierzchni ziemi, tj. warunki naturalne panujące na określonym obszarze.

Opis fizjograficzny uwzględnia klimat wraz ze związanymi z nim stosunkami meteorologicznymi i hydrologicznymi, ukształtowanie terenu, charakterystykę geologiczną, rodzaje gleb, a także występujące na danym terenie gatunki fauny i flory (biosfera). Subdyscypliny fizjografii to: geomorfologia, hydrologia, klimatologia i meteorologia, glaciologia, biogeografia, oceanografia i in. Fizjografia opisuje procesy oraz prawidłowości zachodzące w środowisku naturalnym w odróżnieniu od procesów wynikających z działalności człowieka. Jest ona istotna dla planowania zagospodarowania przestrzennego danych terenów. Z fizjografią łączy się pojęcie obiektu fizjograficznego. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o urzędowych nazwach miejscowości i obiektów fizjograficznych definiuje obiekt fizjograficzny jako: „wyodrębniony składnik środowiska geograficznego, w szczególności: nizinę, wyżynę, wzgórze, pasmo górskie, górę, szczyt góry, przełęcz, dolinę, kotlinę, jaskinię, rzekę, kanał, jezioro, zatokę, bagno, staw, sztuczny zbiornik wodny, wodospad, las, kompleks leśny, uroczysko, półwysep, wyspę”.

Z fizjografią łączy się także pojęcie regionalizacji fizycznogeograficznej, tj. opisu regionów świata wyróżnionych ze względu na swoiste dla nich warunki fizjograficzne. Autorem skali, która po raz pierwszy została zastosowana do opisu krain fizycznogeograficznych USA, był amerykański geograf Nevin Fennemann. Autorem regionalizacji fizycznogeograficznej Polski jest Jerzy Kondracki. Zaproponowany przez niego podział, kilkakrotnie modyfikowany (1966, 1987, 1997) obowiązuje do dziś. W ramach tego podziału, wyróżniamy w Polsce kilka prowincji: Nizinę Środkowoeuropejską, Masyw Czeski (Sudety z Przedgórzem Sudeckim), Wyżyny Polskie, Karpaty Zachodnie, Karpaty Wschodnie, Niż Wschodniobałtycko-Białoruski oraz Wyżyny Ukraińskie. Podział przewiduje skalę od poziomu prowincji (najbardziej ogólnej), poprzez podprowincję, makroregion po mezoregion. Przykładowo Równina Gorzowska (mezoregion) należy do Pojezierza Południowopomorskiego (makroregion), Pojezierza Południowobałtyckiego (podprowincja), oraz Nizy Środkowoeuropejskiego (prowincja).

[M.G.]

Literatura:

Holden, Joseph. *Introduction to Physical Geography and the Environment*. London: Prentice-Hall, 2004.

Kondracki, Jerzy. „Regiony fizycznogeograficzne Polski”. *Poznaj Świat*, 4 (1964).

Marsh, William M., Kaufman Martin M. *Physical Geography: Great Systems and Global Environments*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013.